

وعده اجرای طرح پزشک خانواده از اردیبهشت

سال ۱۳۸۲ با سروصدای فراوان و تبلیغات همراه شد؛ همانی که مدام از مزیت‌ها و فوایدش در رسانه‌ها می‌گفتند و از نمونه‌های خارجی مثال می‌زدند. الحق مثال زدنی هم بود. اینکه هر خانواده یک پزشک مخصوص به خودش داشته باشد، عالی بود. امکان در مان فوری را عملی می‌کرد، به علاوه اینکه پزشک از همه بیماری‌ها و مشکلات اعضای یک خانواده اطلاع داشت. باین همه و با اینکه در دوشهر مازندران و شیراز هم مدتی به‌شکل آزمایشی اجرا شد، اما به‌نظر نرسید. بهرام عین‌اللهی، وزیر بهداشت، از اجرای طرح زمین‌مانده پزشک خانواده سخن گفته است: «با اجرای طرح نسخه الکترونیک، زمینه‌برای عملی‌کردن آن طرح نیز فراهم شده است و از اردیبهشت سال

مروری بر خدمات و کارکردهای بسیج به عنوان یکی از دستاوردهای اولیه انقلاب اسلامی

پاسداری تمام‌قامت از انقلاب مردم

زهرآ شریعتی

گزارش روز

انقلاب اسلامی که در سپیده‌دم ۲۲ بهمن سال ۱۳۵۷ به‌رهبری امام خمینی ^(ع) در ایران طلوع کرد و اعجاز بزرگ قرن را رقم زد، دستاوردهای فراوان و بی‌سابقه‌ای را در حوزه‌های گوناگون به ارمغان آورد که یکی از آن‌ها، تشکیل سپاه پاسداران انقلاب اسلامی بود. هدف از تشکیل این نهاد در ابتدا تأمین امنیت شهرها و روستاها و مراکز عمومی در مقابل تهدیدات داخلی و خارجی و جلوگیری از رسوخ مخالفان جمهوری اسلامی در صفوف مردم بود، اما به مرور به تناسب وضعیت‌های مختلف کشور و بنابر قانون اساسی، کارکردهای سپاه به پاسداری از انقلاب اسلامی مردم و دستاوردهای آن از جهات غیرنظامی مانند فرهنگی، سازندگی، نظامی، امنیتی، اجتماعی و... نیز گسترش یافت و با اینکه شاید هیچ کس فکرش را نمی‌کرد، این سازمان نپوا و متشکل از جوانان انقلابی از همان نخستین سال‌های تأسیس، توانست در برابر انواع تهدیدات پیچیده داخلی و خارجی علیه‌نظام اسلامی، ایستادگی و با آن‌ها مقابله کند. اقدامات سپاه به‌حدی پرشتاب، مؤثر و چشمگیر بود که امام خمینی ^(ع) در ۲۹ مرداد ۱۳۵۸ که عده‌ای از اعضای شورای فرماندهی سپاه برای ارائه گزارش خدمت ایشان رسیدند، در تجلیل از اقدامات پاسداران فرمودند: «من از سپاه راضی هستم و به هیچ وجه نظرم از شما بر نمی‌گردد. اگر سپاه نبود، کشور هم نبود. من سپاه پاسداران را بسیار عزیز و گرامی می‌دارم، چشم من به شماست. شما هیچ سابقه‌ای جز سابقه اسلامی ندارید. سلام مرا به همه برسانید. من از همه شما متشکرم. من به همه دعامی کنم» (صحیفه امام: ج ۹، ص ۳۱۴). با توجه به این جایگاه مهم سپاه پاسداران و از سوی دیگر شدت گرفتن هجمه دشمنان به آن در ماه‌های اخیر، آشنایی هر چه بیشتر با گستره فعالیت و کارکردهای یکی از مجموعه‌های بزرگ و فعال این دستاورد بابرکت، یعنی نیروی مقاومت بسیج، آن‌هم در آستانه چهل و چهارمین سالروز پیروزی انقلاب اسلامی، ضروری به نظر می‌رسد. گزارش پیش‌رو از زبان رهبر معظم انقلاب، مسئولان و نشریات بیگانه به این موضوع پرداخته است.

● **نیروی مقاومت بسیج**، نمود بارز مردمی بودن سپاه مردمی و مردم‌نهاد بودن، از وجوه انکارناپذیر تمایز سپاه نسبت به مجموعه‌های مشابه به‌شمار می‌رود. فرمانده کل قوا در این زمینه می‌فرماید: «سپاه مردمی است دیگر. از اولی که سپاه تشکیل شد، این جوان‌ها و بچه‌هایی که آمدند، از دانشگاه آمدند، از بازار آمدند، از کارگاه آمدند، از همه جا آمدند، رشد کردند، آمدند چهره شدند، آمدند به جایی رسیدند که امثال بنده باید نگاه کنیم، حسرت بخوریم، غبطه بخوریم؛ فرمانده کل قوا در این زمینه می‌فرماید: «سپاه مردمی سپاه را سبب شده است. زیرا حفاظت از انقلاب مردم، بدون حضور مردم و رابطه با مردم ممکن نیست و هیچ نهادی بدون برخورداری از پایگاه و پذیرش مردمی نمی‌تواند آن گونه که باید در خدمت‌گزاری مفید و مؤثر واقع شود. اکنون سال هاست یکی از نموده‌های بارز این مهم را در نیروی مقاومت بسیج سپاه شاهد هستیم که پایگاه‌های گوناگونی در بیشتر نهادهای دولتی و مردمی دارد.

● **بسیج**؛ تسهیلگر فعالیت نهادها در محلات

یکی از این نهادهای میزبان پایگاه‌های بسیج، مساجد هستند و پیوند این دو نهاد دینی و مردمی و برکات فراوانی را در شهر به همراه داشته است. حجت الاسلام والمسلمین صاحبقرانی، رئیس سازمان تبلیغات اسلامی خراسان رضوی، در این باره معتقد است: «حضور پایگاه‌های بسیج در مساجد، به عنوان سازمان دهنده فعالیت‌های مردمی و عملیات‌های محلی از همان ابتدای انقلاب، پرخبر و برکت بوده و ماهیت مردمی خود را حفظ کرده است. بسیج در آغاز انقلاب، با تأمین امنیت و مقابله با جریان‌های ناامن‌کننده کشور مانند منافقین و پس از آن در پشتیبانی جبهه‌های جنگ تحمیلی، با جذب، آموزش و سازمان‌دهی و اعزام نیرو و رسیدگی به خانواده‌های ایثارگران، همواره در میدان پاسداری از انقلاب مردم حضور داشت. پس از دفاع مقدس نیز در عرصه جنگ فرهنگی، پایگاه‌های بسیج با آموزش‌های مختلف در حیطه‌های فرهنگی عقیدتی مانند حلقه‌های معرفت و حلقه‌های صالحین، عاملی برای کشش‌های محلی در راستای پیشبرد اهداف انقلاب هستند. فراتر از این، بسیج در حوادث طبیعی و اجتماعی، مقابله با توطئه‌های دشمنان، امور خیریه، اشتغال‌زایی و... نیز بیشتن سازمان‌دهی مردم و حضور فعال در عرصه است، تا جایی که اگر نبود این

آینده اجرا خواهد شد که هر ۳ هزار نفر زیر نظر یک پزشک کارهای بهداشتی خود را پیگیری کنند.» وزیر بهداشت دلایل اجرانشدن طرح را دو موضوع اعلام کرده است: یکی اجرایی‌نشدن کامل بیمه همگانی و دیگری نبودن پرونده و نسخه الکترونیک برای شهروندان. گویا بدون پوشش بیمه، پرداخت هزینه در مان دشوار می‌شود و به گفته او امسال با ۶ هزار میلیارد تومان بودجه مجلس و بیمه شدن ۶ میلیون نفر تقریباً همه مردم به‌خصوص طبقات پایین جامعه، زیر پوشش بیمه در مان قرار گرفته‌اند. آن افراد باقی‌مانده هم خودشان به قرار گرفتن زیر پوشش بیمه تمایلی نداشته‌اند. کمبود دیگری که دست مسئولان را در اجرا می‌بست، موضوع نسخه الکترونیک و پرونده الکترونیک بود. پیش از همه چیز شهروندان

باید پرونده الکترونیک می‌داشتند، سوابق آن‌ها مشخص بود و وقتی ارجاع داده می‌شدند، همراه با پرونده بود. براساس عدد و رقم‌ها، در آغاز کار دولت سیزدهم، اجرای نسخه و پرونده الکترونیک ۵۰ درصد بود، در حالی که اکنون به ۹۸ درصد رسیده است. با همه این نکته‌هایی که گفتیم، و پس از اجرای طرح هم به نظر می‌رسد پوشش آن اجباری نیست. یعنی به این دلیل که سیستم بیمه در کشور وجود دارد و بخشی از هزینه‌ها را دولت می‌پردازد، ممکن است برخی افراد به شرکت در طرح پزشک خانواده تمایلی نداشته باشند، اما برای آن‌ها که وارد طرح می‌شوند یا از این طریق به بخش بستری ارجاع داده شوند، مشوق‌هایی در نظر گرفته شده است.

بسیج هستند و هم امام ^(ع) و هم رهبر معظم انقلاب بهترین جایگاه برای استقرار آن را مسجد دانسته‌اند. بر این اساس شاید گزاف نباشد که اگر احیای جایگاه و کارکردهای مسجد نبوی در عصر حاضر ر امرهون حضور پایگاه‌های بسیج بدانیم،

● از تأمین امنیت تا کادر سازی؛ بازوی مسجد

اوبا اشاره به تعریف رهبر معظم انقلاب از بسیجی بودن، به برخورداری از روحیه بسیجی و جهادی تأکید می‌کند و ادامه می‌دهد: «ایجاد وفای و همدلی و توانمندسازی مردم برای نقش آفرینی جهادی در عرصه‌های گوناگون (یا همان روحیه بسیجی و جهادی) کار ویژه‌ای است که بسیج در آن بسیار موفق عمل کرده است و در عین کمک به تأمین امنیت و آموزش نظامی، نهاد فرهنگ ساز محله نیز هست. بسیج همچنین در جذب جوانان و نوجوانان به مسجد به منظور کار تشکیلاتی و تربیت کادر سازی برای آینده انقلاب بازوی امام جماعت محسوب می‌شود. تشکیل هسته‌های مقاومت مسجدی و نقش آفرینی فعال در حوادثی چون سیل، زلزله، همه‌گیری کرونا، اغتشاشات اجتماعی، مدیریت مصرف انرژی و... از دیگر خدمات بسیجیان است که با وجود طعنه‌شنیدن‌ها و نبود نگاه درست به آن‌ها، بی‌دریغ ادامه دارد و می‌توان گفت از دلایل محبوبیت بسیج نیز همین است که فارغ از همه بی‌مهری‌های عمدی و غیرعمدی، هر جا نیاز به کمک باشد، حضور دارد، به باور حجت الاسلام والمسلمین احمد نیا، در کنار همه خدمات بسیج، حضور پایگاه‌های آن در اقشار مختلف با تخصص‌های متنوع و اقدامات ایجابی و خلاقانه مانند مشاوره رایگان حقوقی در مساجد که به پیشگیری از آسیب‌های اجتماعی کمک می‌کند، شایسته قدردانی است.

● جمع‌آوری بیش از ۱۰۰۰ بی‌سرنهاده و کمک

به کنترل یخ‌بندان مشهد

ابراهیمی، رئیس سازمان فرهنگی اجتماعی شهرداری مشهد، نیز ضمن اشاره به خاطره خوش مساجد،

از حضور بموقع و ضروری بسیج در کنترل آسیب‌های سرمای شدید و یخ‌بندان اخیر شهر می‌گوید: «در شب‌هایی که مشهد یکی از دوره‌های سرد تاریخش را تجربه می‌کرد، نیروهای بسیج با روحیه جهادی و فارغ از مسائل اداری یا تشکیلاتی در دمای منفی ۲۰ درجه تا پاسی از شب به پلیس مبارزه با مواد مخدر برای شناسایی، جمع‌آوری و انتقال بیش از هزار کارتن خواب و افرادی سرپناه به کمپ‌های ماده ۱۶ و گرم‌خانه‌ها کمک کردند و اگر همکاری آنان نبود، دچار بحران می‌شدیم. همچنین در اقدامی دیگر معناتان متجاهری که وسط بولوار بزرگراه بسیج روبه‌روی بازار ملل حضور داشتند و باعث ناامنی شده بودند، با کمک بسیج شناسایی و جمع شدند، به گفته او، در ساختار شورای اجتماعی محلات هم یک نماینده از بسیج محلات حضور دارد. زیرا پایگاه‌های بسیج کمک بزرگی برای نهادها و سازمان‌ها هستند و وقتی ظرفیت دستگاه‌ها و نهادهای دولتی پاسخگو نباشد، برای بهره‌مندی از ظرفیت‌های مردمی، از نیروی بسیج کمک می‌گیرند.

● صدور مدل بسیج به کشورهای دیگر

در پایان توصیف بسیج را در گزارش بولتن اطلاعاتی ارتش آمریکا به قلم مایکل روبین می‌خوانیم: «سال ۱۹۸۱ مجلس ایران رسماً بسیج مستضعفین را به سپاه پاسداران ملحق کرد و این نیرو در ایران، امروز بیشتر از هر زمان دیگری حضور فعال دارد، از فعالیت‌های فوق برنامه و برگزاری اردوهای تابستانی در دبیرستان تا فعالیت‌های گوناگون در دانشگاه‌ها واز واحدهای مخصوص زنان تا محیط‌های شغلی و حتی در میان جمعیت روبه‌کاهش عشایر در ایران... جمهوری اسلامی به دنبال صادر کردن مدل بسیج به کشورهای دیگر نیز هست؛ آن هم نه به عنوان ابزاری برای اعمال کنترل مستقیم، بلکه برای تبدیل جوامع دیگر به انعکاسی از جامعه خود ایران. سال ۲۰۱۴ سرلشکر حسین همدانی که نظارت بر عملیات‌های نیروی قدس سپاه پاسداران در سوریه را به عهده داشت، گفته بود که «بسیج پس از لبنان و سوریه، اکنون در عراق در حال تشکیل شدن است... مقامات عراقی دارند به این نتیجه می‌رسند که باید از نیروهای مردمی محلی کمک بگیرند.»

نقش ارتش در پیروزی انقلاب اسلامی

از زمانی که امام خمینی ^(ع) در سخنرانی‌شان در قم در سال ۱۳۴۲ با صدای رسا فرمودند: «آقا من اعلام خطر می‌کنم. ای ارتش ایران، من اعلام خطر می‌کنم!» ای بسیایون، من اعلام خطر می‌کنم!، ارتش را به عنوان اولین مخاطب در مقابل رژیم ستم‌شاهی در دفاع از اسلام و مبارزه با استکبار جهانی قرار دادند.

وقتی که موج انقلاب همه‌جا را فرا گرفت، طبیعی است که دل عناصر ارتش هم مثل دل‌های بقیه مردم تپید. در ارتش هم بعضی در صفوف جلو از نهضت و انقلاب اعلام پشتیبانی کردند، در خیابان‌ها راه افتادند و به صورت علنی یا مخفی موضع‌گیری کردند.

اولین اعتصاب پر زرق و برق و پر رونق از دبیرستان نظامی مسجد سلیمان شکل گرفت که طبق گزارش ساواک هشتصد دانش‌آموز نظامی در حمایت از مردم دست به اعتصاب غذا زدند که فردای آن روز هم این هشتصد دانش‌آموز نظامی به خیابان‌ها آمدند و دست به تظاهرات زدند. در لشکر ۷۷ خراسان، افسران جزء و درجه‌داران دست به اعتصاب غذا زدند که روحانیون مبارز مشهد نیز اطلاعیه‌ای دادند و از آن‌ها حمایت کردند که به قول ارتشید قره‌باغی، لطمه بسیار بزرگی به ساختار ارتش وارد شد. از ۲۶ دی‌ماه ۱۳۵۷ هم زمان با خروج شاه، جمعی از کارکنان پایگاه‌های هوایی شاه‌رخ (همدان) و وحدتی (دزفول) دست به اعتصاب غذا زدند. راه‌پیمایی گروهی از افسران، همافران و درجه‌داران پایگاه هوایی بندرعباس در محوطه پایگاه در روز ۳۰ دی ۵۷ و گزارش یک عنصر ساواک از اعلامیه کارکنان پایگاه وحدتی درزفول در میدان انقلاب تهران در سال ۱۳۵۷ و تظاهرات ششصد نفر از همافران و کارکنان هواپرواز در اصفهان از جمله این اعتصابات بود.

پخش نوارها و اعلامیه‌های امام خمینی ^(ع) ترغیب سربازان به فرار و تشویق نظامیان به حضور در تظاهرات و هماهنگی با مردم، از جمله اقدامات ارتش بود. سروان صیاد شیرازی با روحانیون اصفهان از جمله آیت‌ا... خادمی و حجت الاسلام والمسلمین سالک نیز جلساتی برقرار و اعلامیه‌ها یا نوارهای سخنرانی امام خمینی ^(ع) را از آنان تهیه می‌کرد. شورای عالی ارتش در ساعت ۱۰:۳۰ روز ۲۲ بهمن ۱۳۵۷ تشکیل و به اتفاق فرماندهان تصمیم گرفته شد که برای جلوگیری از هرج‌ومرج و خون‌ریزی بیشتر بی‌طرفی خود را در مناقشات سیاسی فعلی اعلام و به یگان‌های نظامی دستور داده شد که به یادگان‌های خود مراجعت کنند.

بیعت همافران نیروی هوایی در ۱۹ بهمن احساس استقلال در سازمان ارتش را ایجاد کرده و این احساس در کل ارتش سرایت کرد. حضرت امام ^(ع) در سخنان‌شان فرمود که بحمدا... با خواست خدای متعال و پشتیبانی ارتش، این نهضت انقلاب اسلامی به نتیجه رسید.

انقلابی که ناگزیر بود!

فراوان شنیده‌ایم که، چرا انقلاب کردید؟ «فراوان هم

خوانده‌ایم این را. این پرسشی است که نسل ما بارها و بارها در معرض آن قرار گرفته است، بیش از همه از سوی فرزندان خودمان. گاه بسیار تند می‌پرسند و متوجهانه نه متهم که مجرمان می‌پندارند. جواب ما اما روشن است، نمی‌شود از دور نگاه کرد و پنداشت آنچه به چشم می‌آید. عین واقعیت است. واقعیت‌ها را باید در ظرف زمانی خود بازخوانی کرد. بی‌وهم و توهم می‌گوییم که پدیده‌های اجتماعی هم (به قول فلاسفه) تا به «وجود»، برسند، به «وجود»، هم نخواهد رسید. به واقع، انقلاب نمی‌کنند. انقلاب می‌شود. با اشراف به اوضاعی که بود و نگاهی که امروزیان دارند و هندسه ذهنی که از کلامشان برمی‌خیزد، می‌توان گفت، به یقین، اگر به جای نسل اول انقلاب، این نسل بود، انقلاب با شتاب بیشتری اتفاق می‌افتاد. فهرست کردن چرایی ماجرا در این مختصر نمی‌گنجد. آن را باید در کتاب‌ها بازخواند و از زبان منصفانی شنید که آن روز هم به صفت اخلاقی انصاف متصف بودند و امروز هم بر همین مدارند. به همین بسنده می‌کنم که انقلاب برای تغییر رویکردها بود، سیاست‌هایی که عموم مردم را در فقری هولناک نشاند و به مرز انفجار رسانده بود. نمی‌خواهم سیاسی سخن بگویم. اتفاقاً بارویکردها صد درصد اجتماعی این کلمات کار هم می‌نشیند. تصویری هم که می‌خواهیم به دست دهیم، در مهندسی انقلاب، مبین خیلی از چرایی‌هاست. آنچه را بود، نظمی باطل می‌دانستیم و برای برهم‌زدنش همت کردیم. نگاهمان به فقر زدایی تمام‌ساختی بود در همه عرصه‌ها. نهادسازی بعد از انقلاب به فرمان امام ^(ع) خود پاسخی است روشن به ابهام‌آفرینی‌های امروز. نهم اسفند ۱۳۵۷، به حکم امام خمینی ^(ع) خطاب به شورای انقلاب، بنیاد مستضعفان تأسیس شد تا اموالی را که به ناحق دیگران برده بودند، برگرداند و برای فقرزدایی از مستضعفان که صاحبان اصلی ایران و انقلاب بودند، به کار گیرد. به همین هم بسنده‌نشد، بلکه در همین راستا، سه هفته پس از پیروزی انقلاب، در چهاردهم اسفند ۱۳۵۷، شاهد تأسیس کمیته‌ادام امام خمینی ^(ع) هستیم که با شعار پشتیبانی از محرومان و مستضعفان و توانمندسازی آن‌ها بنیان‌گذاری شد. این یعنی صفحه فقر همه کشور را دربر گرفته بود، جز قله‌های رفاه که در برخی مناطق بیرون زده بود و خانواده هزار فامیل بر آن نشسته بودند. این نهادها در سبزی آشکار با فقر به تلاش برای توانمندسازی اقشار محروم همتی دوچندان داشتند. آثار آن را به روشنی در زندگی این قشر می‌توان یافت. یک نمونه‌اش اینکه فرزندان فراوانی از این خانواده‌ها که استعدادشان پشت دیوارهای فقر دفن می‌شد، فرصت یافتند تا با تحصیل به سرمایه‌ای برای کشور تبدیل شوند. خط فقر زدایی فقط به خانه و خانواده محدود نشد، بلکه به حوزه آب و زمین هم ورودی آبادگران داشت، به گونه‌ای که حدود چهار ماه بعد، جهاد سازندگی با شعار رسیدگی به مناطق محروم و دورافتاده در ایران تأسیس شد و تا دورترین نقاط هم رفت. آن تلاش و این هجرت‌های سازنده چه معنایی می‌تواند داشته باشد، جز اینکه فقر در دوران گذشته هم زاد مردم شده بود؟ کمتر از یک سال بعد از پیروزی هم نهضت سوادآموزی شکل گرفت تا محرومیت زدایی در ساخت سواد و علم پی گرفته شود، تا مردم به آگاهی برسند، تا استعدادها با سواد شوک‌فا شود. این بازمهم یعنی که در عرصه سواد وضعیت بحرانی بود. همین چندگانه خدمتی که مولود انقلاب است و نبود آن در کشور ملموس بود. کافی است تا مردم به وجوب براندازی رژیم پهلوی برسند. به این واجب هم عمل کردند. اینکه برنامه هادر مسیر این رویکردهای مترقی چقدر به موفقیت رسید، یک چیز است که باید بانگاه کارنامه‌ای خواند، با در نظر داشتن کارشکنی‌ها و تحریم‌ها و جنگ‌ها. اما اینکه باید انقلاب می‌شد، واقعیتی است که ضرورتش اظهر من الشمس بود. ما به واقعیتی ملموس که با حقیقت هم همراه بود، جامه عمل پوشانده‌یم. هرگز هم پشیمان نیستیم. حرف آخر نیز اینکه بداند اهالی امروز که جهنم را برایشان قفیم، انقلاب ما شورش در بهشت نبود، همین!

